

Ojczysty - dodaj do ulubionych / Ciekawostki językowe

PALANT

O J C Z Y S T Y – D O D A J
D O U L U B I O N Y C H

Na długo przed tym, zanim Amerykanie zaczęli grać w baseball, Polacy grali w PALANTA. O tym, że była to gra znana, lubiana i popularna, świadczy chociażby umieszczenie słowa PALANT w pierwszym dużym słowniku języka polskiego, czyli w wydanym na początku XIX w. słowniku S.B. Lindego i opatrzenie go lakoniczną definicją: „PALANT, kiy, którym się bije piłka w grze (...); gra w piłkę” [SL] – więcej nie trzeba było pisać, bo każdy wiedział, na czym polegał PALANT. Opisy gry znajdziemy w innych dawnych słownikach, w przykładach ilustrujących użycie tego słowa: „Jedna partia stała na stanowisku, podbijając piłkę palantem, druga usiłowała chwytać ją w powietrzu”, „Trzeba tak dzielnie i trafnie uderzać palantem piłkę, alby szybkością strzały szła daleko – i wysoko!” [SJP Dor]. Piłeczka do PALANTA najpierw szyta była ze skóry, później odlewana z gumy. Kij – PALANT – zazwyczaj był spłaszczony, choć grano również okrągłymi podbijakami. Przypuszcza się, że na nasze tereny przenieśli grę zakonnicy, przybyli z dalekiej Italii już w XVI w. (nazwa pochodziłaby wówczas od włoskiego pallonata ‘uderzenie piłką’ lub pallone ‘piłka’). Co najmniej do początków XX w. w użyciu pozostawał również czasownik PALANTOWAĆ o znaczeniu ‘okładać kijem, bić kogoś’, a o tym, jak chętnie był stosowany, świadczą liczne użycia przenośne: ‘łajać, besztać, lżyć kogoś’, ‘hałasować’, krzyczeć’ lub ‘zajadać z apetytem, pałaszować’ („Mama i córeczki sos i jarzyny nożami palantowały” – pisała Orzeszkowa).